

הוא מקשי?! – אתא רבי יעקב בר אהא, רבי אבהו בשם רבי יוחנן: דבר תורה הוא שתהא באה מן הציבור. הייתי אומר: יגבו לה. התקינו שתהא באה מתרומת הלשכה.

אור לישורים

יעשה אותה" (ויקרא ו). - יכול יקריבנה (היורש של הכהן הגדול) חצאים! - תלמוד לומר: "אותה" - כולה ולא חציה; דברי רבי יהודה. רבי שמעון אומר: "חוק עולם" (שם) - משל העולם (משל הציבור) תהא, "כליל תוקטר" (שם) - שתהא כולה בהקטרה (קריבה שלימה).

וסבר רבי שמעון: משל העולם דאורייתא? והתנן: אמר רבי שמעון: ...תנאי בית דין הוא, כוהן גדול שמת ולא מינו כוהן אחר תחתיו, תהא מנחתו קריבה משל הציבור! (הרי שהיא קריבה משל הציבור מתקנת חכמים ולא מדין תורה!) - אמר רבי אבהו: שתי תקנות היו. דאורייתא - מדציבור (מתרומת הלשכה). כיוון דחזו דקא מידחקא לשכה (כיוון שראו חכמים שהלשכה נדחקה (מתדלדלת מנכסיה)), תקינו דנגבי מיורשים. כיוון דחזו דקא פשעי בה (כיוון שראו חכמים שהיורשים פושעים (מתרשלים) בה ואין מביאים אותה), אוקמוה אדאורייתא.

בבבלי שאלו על שיטת רבי שמעון, שבמשנה במסכת שקלים הוא אמר שמנחת החביתים הזו קריבה משל הציבור מתקנת חכמים, ואילו בברייתא הוא אמר שהיא קריבה משל הציבור מדין תורה. אבל בירושלמי שאלו על שיטת רבי שמעון, שמן המשנה משמע שהוא סבור שמדין תורה מנחת החביתים הזו קריבה משל היורשים, ואילו בברייתא הוא אמר שמדין תורה היא קריבה משל הציבור.

לפי השאלה ששאלו, כך התשובה שהשיבו. לפי הבבלי, אמר רבי אבהו, שלשיטת רבי שמעון היו שתי תקנות, האחת, ששינו חכמים מדין תורה והטילו את חובת הבאתה של מנחת החביתים הזו על היורשים, והשנייה, ששבו והעמידו על דין תורה שתובא משל הציבור. אבל לפי הירושלמי, אמר רבי אבהו בשם רבי יוחנן, שלשיטת רבי שמעון היתה תקנה אחת, שתובא מנחת החביתים הזו מתרומת הלשכה, ולא שינו חכמים מדין תורה שהיא קריבה משל הציבור.

נראה שבבבלי פירשו את דברי רבי אבהו שהוא אמר שהיו שתי תקנות, משום שבירושלמי להלן בעניין מעילה באפר פרה אדומה, בתשובה לשאלה דומה לשאלה ששאלו בבבלי בעניין מנחת החביתים, אמר רבי אבהו שהיו שתי תקנות (השאלה והתשובה שלהלן הובאו בבבלי מנחות שם).

בתוספות כתבו, שאף רבי יהודה, הסבור שמדין תורה המנחה הזו באה משל היורשים, סבור כרבי שמעון שתיקנו חכמים שלא תבוא המנחה הזו משל היורשים, ומשום הטעם של פשיעה כמו שאמר רבי אבהו, אלא תבוא משל הציבור. ונימקו בתוספות, שכן לא מצאנו במשנה במסכת שקלים שחלק רבי יהודה על תקנה זו (במשנה שלפנינו חלק רבי יהודה!).

לכאן. - בנוסח הבבלי של מסכת שקלים: 'תמן הוא אמר: משל ציבור, והכא הוא אמר: משל יורשין') אמר רבי חיה בר בא (אמורא ארץ ישראל בדור השלישי): ולא יאות הוא מקשי?! (בתמיהה) - וכי לא יפה (נכון) הוא (רבי בא בר ממל) מקשה?! שהרי אין להשיב על קושיה זו!

ומציעים מסורת (כדי לתרץ את הקושיה): אתא - בא רבי יעקב בר אהא (אמורא ארץ ישראל בדור השלישי והרביעי) ואמר בשם רבי אבהו (אמורא ארץ ישראל בדור השלישי) שאמר בשם רבי יוחנן (גדול אמוראי ארץ ישראל בדור השני): דבר תורה הוא שתהא באה מן הציבור (בקטע מן הגניזה (קטע כץ): 'משל [ה]ציבור') - לדעת רבי שמעון, כשמת כוהן גדול, ולא מינו כוהן אחר תחתיו, הדין מן התורה הוא שתהיה מנחתו קריבה משל הציבור, כמו שלמד מן הכתוב. הייתי אומר: - הייתי יכול לומר: יגבו לה - יצטרכו לגבות כסף מכל העם בשביל לקנות בו את המנחה, כדי שתהיה באה מן הציבור (ולא תהיה קריבה מתרומת הלשכה, משום שאין באים מתרומת הלשכה אלא קורבנות ציבור, ומנחה זו אינה נחשבת קורבן ציבור ממש, או משום שאינה חובה קבועה על הציבור כמו התמידים, ולכן לא תבוא מתרומת הלשכה. - בדפוס ונציה הבבלי: 'יגבו לה משל יורשין', על פי הבבלי מנחות נא, ב). התקינו שתהא באה מתרומת הלשכה - לדעת רבי שמעון, חכמים הנהיגו תקנה, שתהיה מנחתו קריבה מתרומת הלשכה, שהיא משל הציבור, ולא יצטרכו לגבות לה כסף מכל העם. הרי שתנאי בית דין לא היה שתהיה המנחה קריבה משל הציבור ולא משל היורשים, אלא תנאי בית דין היה שיביאו את המנחה מתרומת הלשכה ולא יגבו לה. - רבי יעקב בר אהא בא להשיב על הקושיה של רבי בא בר ממל.

לדעת רבי יהודה, החולק על רבי שמעון, דבר תורה הוא שתהיה מנחת החביתים הזו באה מן היורשים, כמו שלמד מן הכתוב, ולא היה כלל תנאי בית דין בדבר. ואפשר שגם לדעת רבי יהודה התקינו שתהא באה מתרומת הלשכה, ולא חלק בזה על רבי שמעון.

בבבלי מנחות נא, ב אמרו: תנו רבנן: כוהן גדול שמת ולא מינו כוהן אחר תחתיו, מניין שתהא מנחתו קריבה משל היורשים (של הכהן הגדול)? - תלמוד לומר: "והכהן המשיח תחתיו מבניו